

країнах Східної Європи та Центральної Азії, спрямоване на результат»: моніторинг навчальної діяльності студентів та їх перспективи після отримання освіти, надання навчальним закладам більшої автономії та проведення дослідницької роботи (на прикладах Угорщини, Італії, Нідерландів, Румунії та ін.) [1; с. 3–4].

Наприкінці 1990-х — початку 2000-х років зростає потреба вітчизняного ринку в юристах, які володіють основами економіки. Провідна установа України у сфері забезпечення якісної економічної освіти — Київський національний економічний університет з 1990-х років надає таку можливість студентам — викладання основ економіки, таким чином забезпечуючи підготовку юристів у сфері господарської діяльності. Це дає змогу ще раз пересвідчитись у доцільності підготовки юристів у соціально-гуманітарних вузах. Отже, ці особливості дають змогу студентам бути більш конкурентоспроможними на ринку праці, розуміючи світові та українські економічні процеси, орієнтуватись у питаннях ведення підприємницької діяльності та розуміти цінність отриманих знань у ВНЗ.

Список використаних джерел

1. *Ільницький Д.* Якісна освіта не тільки на папері / Д. Ільницький // Університетська освіта. — 2012. — № 2. — С. 3–4.

2. *Чужиков В., Антонюк Л.* Соціальні наслідки Євроінтеграції України. Система вищої освіти [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09543.pdf>

Стаття надійшла до редакції

Л. С. Німетуллаєва,

асистент кафедри правового регулювання економіки

Кримського економічного інституту

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

На сучасному рівні розвитку правових, економічних, суспільних, цивільних, господарських та інших відносин правовими нормами повинні володіти не тільки юристи, а й спеціалісти інших професій. Не можна уявити економіста, бухгалтера чи державного службовця, який у щоденній своїй діяльності не користується законодавчими актами, яких в останній час приймається велика кількість.

Правова освіта, як відомо, є складовою частиною системи освіти і полягає у здійсненні комплексу навчальних заходів, спрямованих на створення належних умов для набуття студентами обсягу правових знань і навичок, необхідних для реалізації ними своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків.

«Західні економісти, особливо у другій половині ХХ століття, активно розробляли новий науковий напрямок, названий конституційною економікою, заснованого на врахуванні впливу права на економічні процеси. Незважаючи на очевидні успіхи цього напрямку, — зазначає доктор юридичних наук, член-кореспондент Російської Академії наук Олег Кутафін, — підтверджені кількома Нобелівськими преміями по економіці, він поки так і не ввійшов у навчальний процес, навіть у західних вузах. Існуюча система правового навчання відстає від економічних перетворень, гальмує розвиток та поглиблення економічних реформ». Проблема якості правової підготовки фахівців-економістів є актуальною.

У зв'язку з цим, необхідно підвищувати якість процесу викладання економічних дисциплін, що включають інформацію з правових областей знань. До таких дисциплін належать: «Фінансове право», «Податкове право», «Трудове право», «Господарське право» та інші. У структурі цих дисциплін значне місце посідає нормативна правова і довідкова інформація: нормативно-правові акти України, офіційні роз'яснення та супровідні документи, судова та правозастосовна практика. Особливістю даного комплексу навчальних курсів є об'єднання знань економіки і права у єдиний блок. На практиці це проявляється у синтезі економіко-правових знань. Необхідність використання нормативної правової інформації ускладнює як процес викладання, так і засвоєння знань студентами, оскільки в звичайних умовах на її пошук і вбудовування у структуру економічних знань потрібен значний час. При цьому правова складова характеризується швидкою зміною нормативної правової бази України, а це вимагає постійне оновлення змісту економіко-правових підручників.

Так, для вивчення діючого Господарського кодексу України, Податкового кодексу України та законів, що регулюють економічні відносини, необхідно використання інструментальних методів, що сприяють швидкому пошуку та доступу до нормативної правової інформації.

Незважаючи на велику кількість педагогічних програмних засобів різного призначення — комп'ютерних навчальних систем,

електронних навчальних посібників, комп'ютерних засобів навчання, ділових ігор тощо, їх пряме використання не дозволяє синтезувати економіко-правові знання у єдине ціле.

Сучасна модель підготовки фахівців для сфери господарювання визначає необхідність посилення рівня правової освіти студентів економічних спеціальностей. Адже робота спеціаліста економічного профілю потребує як економічних, так і юридичних знань. Ідеться про знання не лише податкового, фінансового чи господарського права (саме цими галузями на практиці обмежена правова обізнаність економіста певної спеціальності), але й теорії держави і права — для розуміння правових систем світу й вітчизняної системи права; цивільного права — для організації виконання господарських правочинів; трудового права — для обліку праці, відпустки й заробітної плати; валютного й митного законодавства — для здійснення експортно-імпортних операцій.

Дисципліна «Правознавство» є базою, підґрунтям для вивчення спеціальних правових дисциплін (наприклад, фінансового, банківського, підприємницького права), сприяє розумінню студентами зв'язків між правовими явищами й процесами, забезпечує знаннями основних правознавчих понять, формує правове мислення, закладає фундамент для подальшої правової самоосвіти та створює основу для становлення компетентного в правовій сфері фахівця-економіста.

Метою навчання правознавства студентів економічних спеціальностей є формування на заняттях з правознавства правової компетентності студентів. Правову компетентність студента економічної спеціальності слід розуміти як сукупність якостей, що відображають ступінь кваліфікації фахівця-економіста, рівень правових знань, умінь, навичок, усвідомлене сприйняття ним соціально-правового досвіду та здатність до їх ефективної реалізації у практичній діяльності у сфері господарювання.

Таким чином, правова компетентність студентів економічних спеціальностей є характеристикою особистості, що охоплює правові знання, законслухняну позицію й мотивацію, позитивний соціально-правовий досвід і вміння в правовій сфері.

Особистісний підхід до підготовки економіста у вищому навчальному закладі передбачає не тільки орієнтацію майбутнього спеціаліста на вирішення завдань економічного характеру, а й формування у студентів глибокого інтересу до саморозвитку, вироблення в них потреби у професійній рефлексії. Модернізація змісту професійної підготовки потребує активних методів на-

вчання, що розвивають творчий потенціал майбутнього економіста та формують у нього стійкі вміння самостійної роботи. До таких методів слід зарахувати: лекції-діалоги, семінари-конференції, ділові ігри, навчальні дискусії тощо. Найефективніша форма діалогу з викладачем — навчальне завдання: майбутні економісти оволодівають умінням синтезувати теоретичні знання та практичні навички.

Більшість професійних завдань, які розв'язує майбутній економіст, мають особливості загальної специфіки практичного мислення. Це, насамперед, проблемні ситуації, що виникають, як правило, несподівано. Водночас вони становлять частину практичної діяльності, їх вирішення професійно необхідне. «Умови» таких завдань ніким не виокремлюються і тим більше не формуються. Викладач сам визначає, які фактори і якою мірою треба враховувати в тій чи тій ситуації. Таким чином, мислення завжди виникає та розпочинається із задачі і здійснюється як процес розв'язання пізнавальних та інших задач. Залежно від того, як майбутній економіст вирішує задачі, можна судити і про рівень розвитку його професійного мислення.

Студентам економістам необхідно продемонструвати, як фінансові та економічні відносини знаходять своє відображення в нормах права. В рамках фінансових та економічних дисциплін норми права розглядаються як опис необхідних дій, вчинення яких означає дотримання закону. У той же час, зміст правовідносин залишається за рамками вивчення нормативних актів. Роз'яснення змісту правовідносин і вивчення питань конструкції і застосування правових норм є завданням правових дисциплін. У зв'язку з цим, ключовою категорією для викладання правових дисциплін у рамках програм з економіки та фінансів є категорія правовідносини. У студентів повинно сформуватися уявлення про те, яким чином економічні і фінансові категорії перетворюються на права та обов'язки суб'єктів, що є, у свою чергу, змістом правовідносин. Якщо для студентів юристів очевидним є той факт, що право регулює відносини між людьми, то студентам економістам доводиться мати справу з об'єктивними законами економіки та фінансів, які включають в себе відносини суб'єктів з певними об'єктами.

Методологія викладання правових дисциплін студентам економістам вимагає, щоб на початку курсу в загальних рисах були сформульовані загальнотеоретичні положення права і було роз'яснено значення для права таких ключових категорій як юридичний факт,

правова норма, правовідносини та їх зміст, відповідальність та умови її застосування в різних галузях права і т.д.

Досить часто на семінарах при підготовці доповідей або у своїх відповідях студенти намагаються представити різні ситуації «в цифрах». У рамках правової дисципліни необхідно скоригувати підхід студентів і спрямувати їх роботу в бік аналізу документів з точки зору права. Необхідно запропонувати студентам проаналізувати значення відповідного документа як нормативного документа або відсутність нормативного змісту. Передбачається встановити зв'язок між відповідним документом та нормами інших нормативних актів.

Таким чином, перед вищим навчальним закладом стоїть завдання підготовки спеціалістів з високим рівнем професійних знань, суспільної зрілості і правової культури. Процес реформування вищої освіти повинен передбачити модель професійної підготовки, орієнтованої на ширший спектр можливостей, які передбачають вивчення гуманітарних дисциплін, отримання правової грамотності майбутніх спеціалістів-економістів, залучення їх до досягнень світової, вітчизняної та національної культури.

Стаття надійшла до редакції 09.08.13

Н. А. Скрицька,
асистент кафедри
міжнародного та європейського права
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ РЕКЛАМНОГО ПРАВА У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

«Реклама — величніше мистецтво ХХ століття»
Маршалл Маклюен

Рекламна діяльність — це один із видів господарської діяльності, який активно розвивається у наш час в Україні. Реклама, як результат рекламної діяльності, є невід'ємною частиною сучасного життя кожного із нас. Утім, якість реклами, яку ми спостерігаємо на телебаченні, радіо та біл-бордах, потребує вдосконалення. Звичайно, слід покращувати якість реклами використовуючи різні способи, зокрема вдосконалення правового регулювання рекламної діяльності шляхом внесення змін до Закону України «Про рекламу». Однак,